

REPORTAGE

Vetgiriga barn blev vetenskapsjournalister

Tyska journalisten **Merlind Theile** berättar här om hur en grupp barn i Heidelberg blev vetenskapsjournalister och nu driver en egen hemsida, ett projekt som vida överträffade initiativtagarnas förväntningar.

I Heidelberg, Tyskland har tre vuxna tillsammans med en grupp barn använt barnuniversitetets föreläsningar (se faktaruta) som grogrund för ett nytt projekt: "Die Kinder-Uni im Netz", Barnuniversitetet på nätet. Ett forum som får sin näring ur barnuniversitetets föreläsningsteman men ändå är mycket mer än bara ett återgivande av inläringstillfällenas innehåll. Det är ett projekt som inte bara väcker barnens frågelusta utan också inspirerar dem att söka svar och presentera dem i egna artiklar. Det är en nisch i vilken barnen utanför klassrum och föreläsningssalar självständigt förvärvar kunskap, förmedlar den och blir bekräftade som vetenskapsjournalister. Ett initiativ som visar att kunskapsförmedling till barn är möjlig helt utan läroplan eller prestationskrav.

Vetgiriga barn

Historien inleds i Heidelberg i oktober 2003, då **Kirsten Baumbusch**, 39, redaktör vid Rein-Neckar-Zeitung, skulle rapportera om Barnuniversitetet. Tillsammans med barnboksförfattaren **Andrea Liebers** och naturvetaren **Stefan Zeeh**, som hon kände privat, deltog hon i föreläsningarna. Professorer från olika vetenskapsområden talar inför hundratals

vetgiriga barn – en molekylärbioleg talar om vingummibjörnar, en historieprofessor om skriftspråkets uppkomst, en geolog om fossil, en medicinare förklarar varför blod är rött. Efter två lördagar tog Ruprecht-Karls-Barnuniversitetets första termin slut och hos de tre vuxna åhörarna infann sig en känsla som Baumbusch beskriver som "fadd".

"Nu är det slut"

"Det framstod för oss som i skolan", säger kvinnan med de bruna lockarna, som verkar öppen och på ett avslappnat sätt nyfiken. "Där framme berättar någon något, och de andra lyssnar." Baumbusch själv hade under åren gjort det till sitt jobb att gå till botten med frågor. Hon hade som journalist lärt sig att gräva djupare. Barnen i föreläsningssalen kom sällan åt att göra det. Inte på långt när alla deras frågor blev besvarade eftersom en föreläsning är begränsad till en timme och så är det slut. "Vi tänkte, nu är det slut, och alla som inte var där har missat det", sade Baumbusch. Visserligen kom rapporten i tidningen, men också den lämnade de flesta frågorna öppna.

Unga journalister

Ur kritiken utvecklade trion en idé: barnen skulle själva få bestämma vad de

intresserar sig för ur föreläsningarna, föreslå teman och själva efterforska, skriva och publicera. Slutligen "skulle inte bara vuxna alltid skriva för barnen som det var med boken om Tübingens barnuniversitet", säger barnboksförfattaren Andrea Liebers, som ytterligare en kritik mot föreläsningarna.

"Istället", säger Baumbusch, "skulle barnen själva vara journalisterna, ta nyfikenhet i ett tema, sedan se hur man får informationen för att kunna förklara det för andra". Med målet att också en åtta-åring ska förstå det. De tre som kommit på idén föreställer sig en barnredaktion som träffas regelbundet. Som publiceringsplattform erbjuder de en hemsida på Internet som kan växa åt alla håll, o begränsat, organiskt.

Upprop för stöd

Baumbusch värvade stöd för sitt projekt i redaktionen och började ett upprop i tidningen i november 2003. Hon efterlyste 10- till 12-åringar som ville bedriva vetenskapsjournalistik för jämna åldriga. För barnredaktionens månatliga konferenser ställdes ett mötesrum i Rhein-Neckar-Zeitungs byggnad till förfogande. Här skulle teman diskuteras och delas ut, artiklarna skriver barnen hemma och skickar in per e-post. Den redaktionella handledningen, den tekniska beredningen för Internet – allt det skulle de tre handledarna också sköta hemifrån. Redaktören utan att få betalt. De två andra mot ett litet arvode som en sponsor står för. Projektet kommer igång, idén blir levande. För Baumbusch, Liebers och Zeeh inleds nu en spännande period.

Oerfarna eller oförstörda?

Allt är nytt, allt learning by doing, inte bara tekniken, också arbetet med barnen.

"Vi hade ingen aning om vilket slags barn som skulle anmäla sig och hur det hela skulle utveckla sig", säger Andrea Liebers och lägger huvudet på sned. Vid första anblick verkar hon lite mer tillbakahållen, avvaktande än sin väninna Kirsten. Innan den nu 43-åriga Liebers började skriva barnböcker hade hon doktorerat på medeltida mirakelhistorier och

jobbat som redaktör för en buddistisk tidskrift. Hon håller huvudet snett och flinar lite medan hon berättar det. "Väldigt esoteriskt, alltihopa", säger hon sen. Också för den 46-åriga Stefan Zeeh innebar Internetprojektet okända domäner. Den habiliterade (professorskompetenta) geologen, med projektuppgiften "Online administrator" skaffar sig på egen hand det tekniska kunnande som behövs. Allt är nytt – allt learning by doing – inte bara tekniken utan också arbetet med barnen. Ingen av de tre initiativtagarna har pedagogisk utbildning och inte heller några egna barn. Man kanske därför kunde anse att de var oerfarna då det gäller umgänge med barn. Man kunde också hävda att de var oförstörda. Och att de har bevarat den här oförstördheten.

Hemsida blev succé

Idén fungerade, utan någon Masterplan eller förutbestämda principer. Ungefär ett halvt år efter det första uppropet i tidningen fanns det en redaktion på ungefär 15 barn som träffas månatligen. Hemsidan www.kinder-hd-uni.de, som har ungefär 1000 besökare per vecka, växer stadigt, berättar Stefan Zeeh med ett stolt skratt. Det finns en artikel om vulkaner, om Internet, intervjuer med forskare, rapporter över exkursioner liksom den som gjordes till en gelatinfabrik, bokrecensioner. Redaktionsteamet spinner vidare på innehållet i Barnuniversitetet, ibland bjuder de därför också in experter till sina möten – på föreläsningstemat 'luft' ska en flöjtist förklara hur luft blir till musik. Andra teman har barnen själva bearbetat vidare; under stickordet 'Skrift' finns det på hemsidan texter om hieroglyfer, kalligrafi och vänsterhänthet. Texter, som ofta överträffar de vuxnas förväntningar.

Merlind Theile har studerat statsvetenskap, psykologi och medierätt och är journalist i Tyskland.
(Översättning från tyskan: Yrsa Neuman)

Fotnot: Artikeln har tidigare publicerats i längre format i Forum der Eberhard von Kuenheim Stiftung, språkröret för den stiftelse som ger ut tidskriften Universitas.

FAKTA: VETENSKAP FÖR BARN I TYSKLAND

- **Barnuniversitetet** är ett arrangemang där barn kommer till universitetet och deltar i föreläsningar eller verkstäder om vetenskapliga frågor (www.kinder-hd-uni.de)
- Tübingen var först ute med en **föreläsningsserie för barn** sommaren 2002. Den sammanfattas i boken "Die Kinder-Uni" av journalisterna Ulla Steuernagel och Ulrich Janßen.
- Tidskriften "Universitas" har en egen **vetenskapsbilaga för barn** som görs av vuxna.